

Interview Minister Hirsch Ballin van Justitie over veilig ondernemen:

“Alleen in een veilige omgeving kan het bedrijfsleven floreren”

Justitie heeft, naast het vervullen van haar strafrechtelijke taak, een belangrijke verantwoordelijkheid om de activiteiten van het bedrijfsleven te vergemakkelijken. Dat zegt minister van Justitie Ernst Hirsch Ballin in een interview met SECONDANT. “Justitie is op een breed scala van onderwerpen van belang voor het bedrijfsleven”, aldus de minister, die tevens voorzitter is van het Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing.

door Yvonne van der Heijden

De auteur is freelancejournalist.

Minister Ernst Hirsch Ballin van Justitie laat er geen twijfel over bestaan: “Veilig ondernemen is een cruciaal deelonderwerp van de criminaliteitsbestrijding.” Het is de openingszin van dit interview op zijn werkkamer op het ministerie in Den Haag voor dit themanummer van SECONDANT. Met veel elan, alsof hij het departement van Economische Zaken bestiert, legt Hirsch Ballin vervolgens uit waarom. “Voor het ontplooiën van economische activiteiten geldt bij uitstek dat men in een veilige en gewaarborgde context moet kunnen werken. Een land kan alleen groeien en bloeien als bedrijven zich in een veilige omgeving weten. Het tegengaan van criminaliteit, zoals overvallen, piraterij, fraude en zo meer, dient dus een economisch belang. Daarom moet de overheid ook meewerken aan het voorkomen van misdaden.”

De schade van criminaliteit in het bedrijfsleven beloopt volgens schattingen jaarlijks drie miljard euro. Overheid en bedrijfsleven hebben ieder hun eigen rol bij de aanpak van criminaliteitsvormen waarvan bedrijven het slachtoffer zijn. In het Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing (NPC) werken beide partijen samen om hun activiteiten op elkaar af te stemmen. Want criminaliteitspreventie is niet alleen een zaak van de overheid, bedrijven hebben op dit terrein zelf ook een taak. “Het bedrijfsleven moet bijvoorbeeld de nodige voorzieningen treffen”, zegt Hirsch Ballin. “Dat varieert van het aanbrengen van deugdelijk hang- en sluitwerk, tot het veilig inrichten van bedrijventerreinen.” De rol van de overheid ligt meer op het algemene vlak. “Denk bijvoorbeeld aan een goede ontsluiting van bedrijventerreinen en toezicht op bedrijven die diensten aanbieden op het gebied van criminaliteitspreventie. Maar naast preventie heeft Justitie natuurlijk ook een belangrijke taak om strafrechtelijk op te treden tegen daders van strafbare feiten”, aldus Hirsch Ballin over de dubbele rol van de overheid.

Als praktijkvoorbeeld noemt de minister de aanpak van ladingdiefstal op een beruchte parkeerplaats voor vrachtwagens in Venlo, waar hij onlangs op werkbezoek is geweest.

“Naast de tien miljoen euro die het ministerie van Verkeer en Waterstaat beschikbaar heeft gesteld voor de verbetering van parkeerplaatsen, zijn enkele miljoenen vrijgemaakt om de parkeerplaats in Venlo ingrijpend te verbeteren. Op die manier levert de overheid een bijdrage aan preventie. Verder zijn wij intensief bezig met een gerichte opsporing van bendes die ladingen weghalen. Daarbij zoeken we internationale samenwerking. De rol van de overheid bij het tot stand brengen van veilig ondernemen is dus vrij breed.”

Privacy

Aan de samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven bij criminaliteitsbeheersing, zitten voor de gewone burger soms scherpe kanten, bijvoorbeeld op het gebied van privacy. Zo kent de gemeente Amsterdam sinds begin 2008 een Bijzondere Subsidieverordening Veilig Ondernemen. Ondernemers kunnen via deze regeling subsidie aanvragen voor een groot aantal zaken die de veiligheid verhogen, waaronder de aanschaf en montage van videobewaking.

“Met persoonlijke gegevens moet op een precieze manier worden omgegaan. Maar laten we wel wezen, het tegengaan en de aanpak van misdaad draagt juist bij aan de bescherming van privacy”

Volgens Hirsch Ballin is hierbij geen sprake van een door de overheid gesubsidieerde inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van burgers die niets kwaads in de zin hebben. “Vaststaat dat de privacy van de burger moet worden beschermd. Dat gebeurt door eisen te stellen aan hoe met persoonlijke informatie moet worden omgegaan. Camera’s mogen bijvoorbeeld niet op een onverhoedse manier de persoonlijke levenssfeer van de burger binnendringen. Met persoonlijke gegevens moet op een precieze manier worden omgegaan. Maar laten we wel wezen, het tegengaan en de aanpak van misdaad draagt juist bij aan de bescherming van privacy.”

Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing

Criminaliteit is voor veel bedrijven een grote kostenpost. De materiële schade loopt volgens schattingen op tot 3 miljard euro per jaar. Daarbij zijn de kosten van preventieve maatregelen nog niet meegerekend. Sinds 1992 overleggen overheid en bedrijfsleven regelmatig in het NPC over hun activiteiten om criminaliteitsvormen waarvan het bedrijfsleven slachtoffer is aan te pakken. In dit publiek-private samenwerkingsverband zijn vanuit de overheid alle belanghebbende departementen, de politie, het Openbaar Ministerie en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten vertegenwoordigd. Namens het bedrijfsleven maken werkgeversorganisaties deel uit van het platform en ook een aantal brancheorganisaties. Hirsch Ballin: “In het NPC wisselen vertegenwoordigers van de overheid en het bedrijfsleven twee keer per jaar op strategisch niveau van gedachten. Het gaat dan over de aanpak van actuele criminaliteitsproblemen en ook over de koers voor de langere termijn.”

Om de veiligheid in het bedrijfsleven te bevorderen heeft het NPC tot nu toe drie keer een Actieplan Veilig Ondernemen (AVO) gepresenteerd, gericht op het verminderen van

de criminaliteit tegen het bedrijfsleven. Deze Actieplannen moeten er ook toe bijdragen dat het kabinet zijn doelstelling haalt om de criminaliteit in 2010 met een kwart te verminderen ten opzichte van 2004. In de AVO's worden inmiddels op meer dan twintig thema's, variërend van de beveiliging van diefstalgevoelige producten tot legitimatiefraude en heling, mogelijke acties geformuleerd. Het AVO deel 3 dat in juli 2007 werd gelanceerd, was de start van negen nieuwe projecten die inspelen op de aanpak van actuele problemen zoals financieel-economische criminaliteit, vernieling in de horeca en de veiligheid van kleinere bedrijven.

Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven

Minister Hirsch Ballin is tevreden over de 'opbrengst' van de Actieplannen. "Er is sprake van een steeds verdere terugdringing van criminaliteit in het bedrijfsleven. Ook het slachtofferpercentage onder bedrijven daalt gestaag." De bewindman baseert zich op recent gepubliceerde cijfers in de jaarlijkse Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven die cijfers en trends laat zien in vijf sectoren: bouw, detailhandel, horeca, transport, en zakelijke dienstverlening. "Vooral het aantal inbraken, diefstallen en geweldsdelicten is in 2007 in veel sectoren significant gedaald in vergelijking met 2004. Ook de totale schade die vorig jaar door criminaliteit in deze sectoren werd veroorzaakt, is in belangrijke mate afgenomen. De totale schade bedroeg 565 miljoen euro en dat is achttien procent minder dan in 2004. De hoofdlijn geeft een positief beeld. Alleen de overvalstatistieken vormen een uitzondering. Daarin ontbreekt de positieve tendens."

"Kleine bedrijven zijn over het algemeen erg kwetsbaar. Probleem is meestal dat ze geen specifieke mankracht kunnen vrijmaken om aan criminaliteitspreventie te doen"

Uit de monitor blijkt dat winkels en horecazaken met respectievelijk 45 en 43 procent relatief vaker het slachtoffer zijn van criminelen, dan bedrijven in de drie andere sectoren die worden gemonitord. "Winkels en horecabedrijven zijn gemakkelijk te bereiken. Kleine bedrijven zijn over het algemeen erg kwetsbaar. Het probleem is meestal dat ze geen specifieke mankracht kunnen vrijmaken om aan criminaliteitspreventie te doen en het ontbreekt hen vaak aan tijd en kennis om het veiligheidprobleem professioneel aan te pakken. Vier van de negen nieuwe projecten in het AVO deel 3 richten zich dan ook specifiek op kleine ondernemingen." Overigens zal het bestrijden van fysieke criminaliteit in de komende jaren ook extra aandacht krijgen. "De beveiliging tegen fysieke confrontaties: tegen overvallen en ladingdiefstallen om maar twee voorbeelden te noemen, is heel belangrijk om bedrijven goed te kunnen laten functioneren", aldus Hirsch Ballin.

Toekomst

Gevraagd naar thema's die in de komende jaren bij voorrang aandacht zullen vragen, antwoordt de minister zonder aarzelen: "Het bestrijden van cybercrime ofwel hightech crime. Er zijn vele vormen van en bedrijven worden in toenemende mate het slachtoffer.

Bijvoorbeeld als via spam of hacking netwerken worden platgelegd. Ook bij internetfraude als criminelen door 'phishing' via betrouwbaar lijkende websites creditcard- of andere persoonlijke gegevens achterhalen, om zo te kunnen frauderen. Dat levert bedrijven niet alleen directe economische schade op, maar bijvoorbeeld ook reputatieschade."

"Cybercrime is in opkomst en ik zie het niet onmiddellijk verdwijnen. Bestrijding ervan is één van de speerpunten van het kabinetsbeleid"

Het op de voet blijven volgen van deze verschijningsvorm van criminaliteit behoort volgens Hirsch Ballin tot de nieuwe taken van Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing. "We moeten kennis opbouwen van wat zich afspeelt op het web en over het elektronische dataverkeer. Het gaat om het achterhalen van gegevens, het opsporen van valse identiteiten en meer van die zaken. Hightech crime heeft ook een relatie met andere vormen van criminaliteit, zoals mensenhandel. Cybercrime is in opkomst en ik zie het niet onmiddellijk verdwijnen. Bestrijding ervan is één van de speerpunten van het kabinetsbeleid. Het draagt bij tot een veiligere omgeving om te ondernemen."

Afpersing

Een ernstige vorm van criminaliteit waarin weinig inzicht bestaat, is afpersing van het bedrijfsleven. Bestaande cijfers zijn schaars en geven een onvolledig beeld, constateren onderzoekers van het Advies- en Onderzoeksgroep Beke in Arnhem in het rapport [Je bedrijf of je leven](#). Toch hebben zij met hun onderzoek voldoende materiaal kunnen verzamelen om te concluderen dat afpersing van het bedrijfsleven een serieus probleem is dat voor een belangrijk deel verborgen blijft.

"Afpersing van het bedrijfsleven moet zeer serieus worden genomen. Maar bij dit fenomeen is de houding van bedrijven zelf van essentieel belang"

Men is gewoonweg bang om er over te praten. Minister Hirsch Ballin erkent het probleem, maar benadrukt dat Justitie weinig kan doen zonder medewerking van de bedrijven die er slachtoffer van zijn. "Afpersing van het bedrijfsleven moet zeer serieus worden genomen. Maar zeker bij dit fenomeen is de houding van bedrijven zelf van essentieel belang. Slachtoffers van afpersing moeten deze misdaad niet onbesproken laten. Ze moeten aangifte doen bij de politie. Als het wordt verzwegen, kan het kwaad niet worden bestreden."

Eén van de manieren om het probleem aan te pakken is het instellen van een Vertrouwensman Bedrijfsleven, zoals in 2005 in Zuid-Limburg is gebeurd. Daar had vier procent van de bedrijven in de voorgaande jaren met afpersing te maken gehad. De

Vertrouwensman geeft bedrijven die bij hem aankloppen kosteloos, deskundig en vertrouwelijk advies hoe om te gaan met deze problematiek. Binnen een jaar werden ruim zestig serieuze adviesverzoeken bij de Vertrouwensman ingediend, voornamelijk uit het midden- en kleinbedrijf. Hirsch Ballin: “Het initiatief is in 2006 genomineerd voor de Hein Roethofprijs en een jaar later was de Vertrouwensman winnaar van de Veilig Ondernemenprijs. De mogelijkheid om in vertrouwelijkheid een deskundig advies te krijgen en de schade aan de onderneming te beperken, is voor het bedrijfsleven van groot belang. Het Zuid-Limburgse initiatief heeft landelijk navolging gekregen.”

Breed scala

Aan het eind van het gesprek moet de minister nog van het hart dat het eenzijdige beeld dat de samenleving, inclusief het bedrijfsleven, heeft van het ministerie van Justitie niet overeenkomt met de werkelijkheid. “Justitie wordt vaak vereenzelvigd met strafrechtelijk optreden door de officier van justitie. Dus vervolging van criminelen.

“Als minister van Justitie bijdragen aan veilig ondernemen ligt in het verlengde van de taak die ik mezelf heb gesteld”

Maar Justitie heeft ook een preventieve dimensie. Die is er al lang. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de instelling, meer dan twintig jaar geleden, van de Commissie kleine criminaliteit. Van deze zogeheten Commissie-Roethof was ik lid. Verder heeft Justitie een belangrijke taak om de activiteiten van het bedrijfsleven te vergemakkelijken. Denk aan een goede en doeltreffende beslechting van handelsgeschillen en de rechtszekerheid die er is bij het voeren van een bedrijf door het ondernemingsrecht. Ook op het gebied van arbeidsrecht, migratierecht en noem maar op is dit departement actief. Bovendien heeft Justitie een coördinerende rol bij de vereenvoudiging van wetten en regels. Justitie is dus op een breed scala van onderwerpen van belang voor het bedrijfsleven.”

Ernst Hirsch Ballin komt zelf niet uit een ondernemersgezin, zijn vader was jurist en hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam. De affiniteit met het bedrijfsleven heeft bij de minister een maatschappelijke achtergrond. “Ik ben al sinds 1977 betrokken bij Justitie, maar ik heb het altijd tot mijn taak gerekend iets te betekenen voor het sociaal-economische leven in ons land. Dat heb ik in al mijn functies steeds voor ogen gehad. Als minister van Justitie bijdragen aan veilig ondernemen ligt in het verlengde van de taak die ik mezelf heb gesteld. Alleen in een veilige omgeving kan het bedrijfsleven floreren.”